

5. Дуканич Л.В. Типологизация регионов с учетом динамики классификационных признаков: некоторые методические подходы и решения // Экономический вестник Ростовского государственного университета. – 2007. – Т. 5. – № 1. – С. 123-127.

6. Мартюшева Л.С., Гринашук І.І. Аналіз та оцінка системи управління ФПАТО // Економіка проблеми теорії і практики: збірник наукових праць. – Випуск 253:В 7 т. – Т. IV. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. – С. 1078-1091.

Аннотация. Обосновано формирование финансовой безопасности территории за счет развития ее финансового потенциал. На основе процесса типологизации административно-территориальных единиц с соответствующим уровнем финансового потенциала по совокупности количественных и качественных показателей определены факторы формирования финансовых угроз безопасности территории.

Ключевые слова: система количественных и качественных показателей финансового потенциала административно-территориальной единицы, типологизация, метод кластерного анализа, финансовая безопасность

Summary. Grounded area of financial security by developing its financial potential. Typology based on the process of administrative units with the level of financial capacity of the set of quantitative and qualitative factors determined the formation of financial threats territory.

Key words: quantitative and qualitative indicators of financial capacity of administrative and territorial unit, typology, the method of cluster analysis, financial security

*Рецензент д.е.н., професор ХНЕУ Назарова Г.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*

УДК 336.012.23

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ БАНКІВ

*Добринь С.В., к.е.н., доцент,
Убілава І.Б., студентка (ХНЕУ)*

В статті розглядаються домінуючі фактори фінансової безпеки, які впливають на фінансову стійкість банку. Аналіз даних факторів дає можливість переходу до більш високого рівня управління, що буде засновано на специфікації кожного компонента впливу факторів. Результати аналізу допоможуть прийняттю раціональних та адміністративних рішень для забезпечення внутрішньої і зовнішньої фінансової безпеки банку.

Ключові слова: фінансова безпека банку, стійкість банку, зовнішні та внутрішні фактори, банківська система.

Постановка проблеми. Становлення і розвиток банківської системи України відбувається в умовах постійної зміни економічної кон'юнктури і непередбачуваності перспективи. Це позначається на нестабільності багатьох українських фінансових установ і вимагає розробки заходів щодо захисту банків та їх клієнтів від підвищеного ризику. По своїй економічній суті ризику спричиняють можливу небезпеку невдачі запланованих дій, на які можуть впливати різні фактори. Сукупність таких

факторів впливу спричиняє проблему забезпечення фінансової безпеки комерційних банків, яка є основою його стійкості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми, пов'язані з фінансовою безпекою, досліджувались і вивчались багатьма науковцями, серед яких: М. Єрмошенко, О. Барановський, К. Горячева, О. Мелих, А. Мещеряков, Я. Юрін [1-6].

Виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим, присвячується стаття. На

сучасному етапі розвитку банківської системи методологічні підходи до визначення факторів фінансової безпеки, які впливають на загальну стійкість банківської системи, є недостатньо розробленими та потребують більш ґрунтовного визначення та аналізу основних факторів.

Формування цілей статті. Визначення ключових факторів, що впливають на фінансову безпеку банку, та аналіз їх взаємозв'язку з видами стійкості фінансової установи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кожний банк постійно знаходиться у певному оточенні і тому в своїй діяльності вимушений узгоджувати свої інтереси з інтересами суб'єктів

зовнішнього середовища, а саме: з інтересами клієнтів, інвесторів, конкурентів, держави.[3]

Для можливості підтримки та прогнозування стабільності банківської установи необхідно мати інформацію про конкретні фактори та їх складові, що безпосередньо впливають та можуть похитнути цю стабільність. Для того, щоб оцінити можливості банку розробити стратегічний план з операційними завданнями, доцільно провести аналіз факторів, використавши класифікаційний критерій по рівню впливу, на зовнішні та внутрішні. Детальне розмежування складових факторів фінансової безпеки, які впливають на стабільність банку наведено у табл.1.

Таблиця 1

Фактори фінансової безпеки, які впливають на стабільність банку

Фактори	Складові факторів
1	2
Зовнішні фактори	
Економічні	стійкість національної валюти
	рівень інфляції в країні
	обіг капіталу
	інвестиційний клімат у країні
Державні	законодавча база
	рівень податкового обліку
	політичні взаємовідносини країн
	напрямок політики держави
Соціальні	довіра громадян до кредитно – фінансової системи
	вплив маркетингових програм на клієнтів
Ризикові	небезпека зловмисного підриву ділової репутації банку
	недосконалість системи добору кадрів
	надання недостовірної інформації клієнтам
	використання фальшивих векселів, цінних паперів та гарантійних листів
	неповернення наданих кредитів
	відсутність або обмеженість інформації щодо недобросовісних позичальників
	шахрайство з кредитними картками
	витікання ділової інформації
	недосконалість забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки банківських установ
	загроза вторгнення у банківські комп'ютерні мережі
Внутрішні фактори	
Комерційні	рівень зв'язків банку з іншими суб'єктами ринкової інфраструктури
	розвиненість і міцність взаємовідносин із державою
	якість співробітництва з кредиторами, дебіторами, клієнтами
	концентрація частки активів і приватних вкладів у розпорядженні одного фінансово - кредитного закладу
Організаційні	вид організаційної структури банку;
	асортимент банківських продуктів
	рівень спеціалізації банку
	спеціалізація або диверсифікація банківських послуг (продуктів)
Кадрові	рівень кваліфікації керівництва
	рівень освіти усіх кадрів
	правильний розподіл кадрів
	якість кадрового менеджменту, контроль
	методи прийняття управлінських рішень.

1	2
Технологічні	сучасний рівень технологій
	рівень комп'ютеризації банківської діяльності
	забезпечення ІТ-технологіями
	наявність технологічних карт
	мобілізація руху документообігу
	наявність/відсутність переваг у сучасних технологіях
Фінансові	фінансова стратегія банку
	рівень доходності і прибутковості
	забезпеченість власним капіталом
	спроможність виконання власних зобов'язань (повернення депозитів, формування резервів, рефінансування)
	структура активів та їх ліквідність
	обсяг і структура власних засобів
	рівень рентабельності банку
	норми прибутку на власний капітал
	дотримання встановлених показників ліквідності
	мультиплікативна ефективність власного капіталу
Інформаційні	циркуляція інформації в системі управління банком
	якість та швидкість обігу інформації
	сучасне забезпечення інформацією
	достовірне розповсюдження інформації між клієнтами
Ризикові	неправомірною розтрата коштів банківськими службовцями
	незаконне привласнення доходу
	фальсифікація витрат
	зловживання реальними активами банку чи клієнта
	перевищення повноважень управлінським персоналом
	підrobка документів або внесення до них недостовірних даних
	шахрайство у сфері бухгалтерського обліку

Необхідно звернути увагу на ризикові фактори, які були виділені одночасно як зовнішні та внутрішні чинники впливу на фінансову безпеку банку (табл.1). Вони мають вплив на всі інші фактори у будь-який період для кожного банку. На думку авторів, врахування в діяльності банку цього фактору є найважливішим для фінансової безпеки банку і, як наслідок, стійкого його функціонування. Ризик – одна із форм небезпеки. Фінансові ризики здебільшого виникають у наслідок недотримання банківськими спеціалістами принципів забезпечення фінансової безпеки [6]. Фінансовий ризик безумовно пов'язаний і з управлінською діяльністю [3]. Таким чином, значна роль відводиться позитивному впливу кадрового фактору. Він поєднує у собі як якість менеджменту, так і рівень організації роботи окремого співробітника банку, що в сучасних умовах неможливо без передових технологій і комп'ютерних програм, тобто технологічного фактора. Для підсумкового аналізу діяльності банку і співіснування всіх його елементів необхідно аналізувати фінансові результати діяльності, тобто враховувати всі фінансові фактори.

Усі зазначені фактори виступають основою формування фінансової безпеки банку, що є

передумовою до його стійкості чи занепаду, враховуючи якість їх впливу. Однак, необхідно враховувати той факт, що банк завжди знаходиться під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Вони діють на установу сумарно і водночас, але питома вага кожного із них може відрізнятись, так як і сам характер впливу може бути негативним і позитивним. Таким чином, сукупний вплив факторів може спричиняти недосконалість забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки банку чи, навпаки, збалансованість і стійкість до різних впливів. Ці протилежні позиції, спричинені різною дією факторів, визначають якість фінансової позиції банку. Вона може проявлятися у фінансовій безпеці, яка в свою чергу є фундаментом стійкості банку і забезпечення кожного із її видів, або в ймовірності банкрутства банку, що вимагає повернення до поглибленого аналізу факторів до тих пір, поки один із напрямків не буде виключено.

Кожен із названих факторів торкається окремих аспектів діяльності банку і тому, спираючись на них, можна виділити певні відповідні види стійкості банку, базовою складовою кожної із яких є фінансова безпека.

Комерційна стійкість банку. Цей вид стану фінансової установи виражає: рівень зв'язків банку

з іншими суб'єктами ринкової інфраструктури; розвиненість і міцність взаємовідносин із державою; інтегрованість у систему міжбанківських відносин; якість співробітництва з кредиторами, дебіторами, клієнтами і вкладниками; міцність зв'язку між обсягом грошового капіталу банку і його реальним капіталом; концентрацію частки активів і приватних вкладів у розпорядженні одного фінансово-кредитного закладу.

Організаційна стійкість банку. Організаційна структура банку і механізм управління нею повинні відповідати як реалізації основної функції фінансово-кредитного закладу, так і конкретному асортименту банківських послуг і продуктів, що лежать в основі тактики і стратегії банку. Організаційна стійкість банку, по-перше, залежить від рівня спеціалізації банку в обмеженому колі послуг та продуктів, що дає змогу спеціалізованому банку раціональніше та ефективніше управляти власним і залученим капіталом. Але високий рівень спеціалізації комерційного банку посилює його залежність від змін кон'юнктури на товарному й кредитному ринках і зумовлює перешкоди для можливості розширення банківських операцій у складних для банку ситуаціях. По-друге, універсалізація банку (або розширення його операцій) також веде до підвищення організаційної стійкості, оскільки це сприяє тому, що клієнти мають можливість задовольнити свої потреби у банківських продуктах і послугах в одному банку. У свою чергу, універсалізація комерційного банку створює умови диверсифікації структури залучення грошових ресурсів від вкладників та інших клієнтів. Це послаблює залежність фінансово-кредитної установи від одного (навіть значного) клієнта і підвищує його фінансову безпеку. Разом із тим розширення обсягу та асортименту послуг та продуктів, що надаються банком, може зумовити надмірне ускладнення організації та управління банком і, як наслідок, зниження його доходності, конкурентоспроможності, чутливості до потреб ринкового середовища.

За визначенням авторів, кадрова стійкість банку відіграє важливу роль у банківській системі, тому що попри забезпеченість технічними засобами за машинами працюють люди. Їх освіта, кваліфікація, навик роботи, уважність і професійність виступають основною складовою кадрової конкуренції. Необхідно зазначити, що ефективно використання та правильний розподіл

кадрів напряму залежать від професійних якостей керівництва.

Також автори вважають, що визначення технологічної стійкості банку полягає в посиленні ролі комп'ютеризації у всьому світі, що є позитивною тенденцією для розвитку і функціонування банківської системи. Забезпеченість надійними новітніми технологіями та програмами є показником стабільності і стійкості банку. Наявність технологічних карт дає можливість співробітникам легко та швидко освоювати необхідний матеріал.

У підтримці фінансової стійкості комерційного банку зацікавлений не лише він сам, а й банківська система країни в цілому. Регулювання цього процесу перебуває у центрі управлінської діяльності центральних банків фактично всіх розвинутих країн.

Аналіз запропонованих факторів фінансової безпеки дає можливість переходу до більш якісного менеджменту, який буде ґрунтуватися на специфіці кожного складового елемента фактора впливу. Результати аналізу мають допомогти у прийнятті раціональних управлінських рішень, що забезпечать внутрішню та зовнішню фінансову безпеку банку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека / М.М. Єрмошенко Віче. – 1998. – № 11. – с.61 - 73
2. Барановський О.І. Фінансова безпека / О.І. Барановський Іститут економічного прогнозування. – К.: Фенікс, 1999. – 338 с.
3. Горячева К. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К. Горячева // Економіст, 2003. – № 8. – с.65 – 67.
4. Мелих О. Валютно-курсова політика та її вплив на фінансову безпеку держави / О. Мелих // Вісник НБУ, 2008. – № 8. – с. 50 - 56
5. Мещеряков А.А. Фінансовий менеджмент у банках: Навчальний посібник. / А.А. Мещеряков, Л.В. Лисяк – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.
6. Юрін Я. Фінансова й інвестиційна безпека банків та її вплив на загальноекономічну безпеку держави / Я. Юрін // Вісник НБУ, 2004- № 7. – с. 18 – 19.
7. Кириченко О.А. Банківський менеджмент: Навч. посіб. / О.А. Кириченко, І.В. Гіленко, С.Л. Роголь та ін., за ред. О.А. Кириченка. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2002. – 438 с.

Анотація. В статті розглядаються домінуючі фактори фінансової безпеки, впливаючих на фінансову стійкість банку. Аналіз даних факторів дає можливість переходу к більш високому рівню управління, который будет основан на спецификации каждого компонента влияния факторов. Результаты анализа помогут принятию рациональных и административных решений для обеспечения внутренней и внешней финансовой безопасности банка.

Ключевые слова: финансовая безопасность банка, устойчивость банка, внешние и внутренние факторы, банковская система.

Summary. This article discusses the dominant factors which have an influence on financial safety and analyses the connection with different of bank's steadiness. Analyzing the given factors of financial safety given an opportunity to transmit to a higher level of management which will be based on the specification of each components of influence factors. The results of analysis would be help to make rationalized and administrative decisions which secure internal and external financial safety of a bank.

Keywords: financial security of the bank, bank stability, internal and external factors, the banking system.

*Рецензент д.е.н., професор ХНЕУ Іванов Ю.Б.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 338.262

ВИМІРЮВАННЯ ЯКОСТІ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА З ПОЗИЦІЇ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Зінченко О.А., к.е.н., доцент (Криворізький технічний університет)

В статті розглянуто питання удосконалення системи управління якістю прибутку з урахуванням конкурентоспроможності підприємства.

Ключові слова: конкурентоспроможність, якість прибутку, фінансовий результат, рентабельність.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. В сучасних економічних умовах, коли Україна входить до Європейського торговельного простору, конкурентоспроможність є основою довготривалого і ефективного бізнесу, що надає впевненість у майбутніх успіхах кожного суб'єкта підприємницької діяльності. В ринкових умовах господарювання право на існування мають тільки конкурентоспроможні підприємства. Конкурентоспроможність представляє собою одну з базових економічних категорій, яка визначає спроможність підприємства адаптуватись до зовнішніх умов функціонування з досягненням максимальної ефективності. Конкурентоспроможність – це єдиний шлях будь-якого підприємства до стабільного, ефективного, перспективного і соціально захищеного свого розвитку. Інноватизація, якість прибутку і конкурентоспроможність підприємств та їх структурних підрозділів є взаємопов'язаними і взаємозалежними чинниками. Зростання рівня інноваційного розвитку є передумовою збільшення прибутку та головним напрямком підвищення

конкурентоспроможності, а підвищення конкурентоспроможності, у свою чергу, є важливою умовою для формування фінансових джерел реалізації нових інноваційних проектів на підприємствах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Конкурентоспроможність представляє собою одну з базових економічних категорій, яка визначає спроможність підприємства адаптуватись до зовнішніх умов функціонування з досягненням максимальної ефективності.

Тому категорія «конкурентоспроможність» є однією із головних економічних категорій ринкової економіки і саме тому їй постійно і так багато приділяється уваги з боку науковців і практиків [1-4 та ін.].

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Важливим елементом управління прибутком є зважена оцінка конкурентних переваг як підприємства, так і його конкурентів. При цьому повинні враховуватись та порівнюватись особливості розвитку підприємства та його конкурентів, їх регіональні та галузеві специфічні особливості на різних рівнях: